

Motion till riksdagen

1989/90:U614

av Hans Lindblad (fp)

Stopp för statsbesök av diktatorer

De senaste månaderna har givit den lyckligaste tid Europa upplevt. Diktatur efter diktatur faller till följd av massiva folkliga aktioner. Kanske för första gången någonsin finns det nu reellt hopp om en tid då alla Europas stater blir demokratier med marknadsekonomi och respekt för mänskliga fri- och rättigheter.

De två värsta bland barbarerna i de kommunistiska förtryckarregimerna var sannolikt Erich Honecker i Östtyskland och Nicolae Ceausescu i Rumänien. Dessa blodtörstande folkplågare gav helt stilenligt som sina sista order direktiv till den underställda våldsapparaten att mörda demonstrerande ungdomar. Marxist-lenismen kan – utöver allmän varubrist – sammanfattas mycket enkelt – den som talar för frihet ska krossas. Högerdiktaturer har i grunden samma princip: alla som verkar för demokrati ska slås ned.

Europas folk borde hålla ihop för framtiden. Aldrig mer ska människovärdet få förtryckas, och därför måste alla bistå i motståndet om någon framtida Honecker eller Ceausescu skulle dyka upp.

De förtryckta folken själva störtade sina tyranner. Sverige gjorde inget för att hjälpa dem. Tvärtom – Sverige hade tagit emot förtryckarna. Ceausescu var här 1980 och Honecker så sent som 1986. De togs hit som gäster och det officiella Sverige sade inte det som borde sägas: "Ni är en fähund som bör arresteras och fällas för era brott. Miljoner människor lider av ert vanvett, ert besinningslösa våldsutövande och förtryck. Varje dag som går utan att ni störtas är en förlorad dag."

Istället togs dessa monster emot som om de i någon mänsklig mening representerade sina folk. Det är förljuget. Ett demokratiskt land tar emot diktatorer och ger därmed något slags signal om att Sverige och dess folk skulle mena att de förtryckta i andra länder skulle kunna "representeras" av sina böddlar och fångvaktare.

Hyckleri finns i många mänskliga sammanhang. Hyckleri utgör säkert en beståndsdel i vedertagen diplomati. Men ska hyckleriet verkligen bedrivas på nivån där kung, statsminister och det officiella Sverige ställer upp? Att ta emot en förtryckare som gäst, flagga för honom, ge middag för honom, hålla tal där inte ett ord sanning finns med utan där man bara talar väl om den inbjudne tyrannen.

En svensk statsminister, som fått sitt mandat från riksdagen, ska självfallet aldrig utsätta sig för en situation där han ska behöva säga ett enda vänligt

ord till en diktator. (Däremot spelar det ringa roll att serafimerorden delats ut till t.ex. Ceausescu – eftersom serafimerorden ju i alla tider till betydande del gått just till mördare och folkplågåre. Den inrättningen har ju heller inte det bittersta med Sverige som demokrati att göra utan bör betraktas som en kommersiell eller möjligen kooperativ inrättning för ett slags slutet sällskap.)

Det är meningslöst att i efterhand söka bortförklara att Sverige under 80-talet officiellt hyllade två förtryckare, vars fall under årtiondets sista veckor sedan glädde oss alla.

Den enda lärdomen bör vara att inte i framtiden upprepa samma sak. Alltså, Sverige bör inte mer bjuda in en diktator på officiellt besök.

Om han sedan heter Castro eller om han kommer från en militär- eller socialisdiktatur i Afrika, om han kommer från ett arabland eller från Kina spelar ingen roll. Principen är ju enkel: Bara den stats- eller regeringschef som företräder ett land med mänskliga fri- och rättigheter bör officiellt bjudas in till vårt land.

Det som sades till Ceausescu och Honecker när de var här är inte det samma som sägs om dem nu. Det som sägs nu är naturligtvis det riktiga. Alltså hycklade svenska företrädare 1980 och 1986, inte bara inför gästerna utan också inför svenska folket och folken i Rumänien och Östtyskland. Det som sades kom ju att offentliggöras.

Jag har svårt att se någon saklig invändning mot tanken att man ska överge hyckleriet vid statsbesök. Sveriges folk led inte av att slippa besök av Hitler eller Stalin, och det finns inget behov av att ta hit någon diktator överhuvudtaget.

Är man pessimistisk och tror att många av jordens stater för all framtid kommer att vara diktaturer så utesluts alltså allt framtidsutbyte på statschefs- och regeringschefs-nivå med dessa länder. Men är det någon nackdel?

Skulle det i något fall anses föreligga nationellt svenska intressen för att bjuda hit "ledaren" i en diktatur så får väl de skälen offentligt redovisas, så att man kan diskutera i förväg om dessa skäl är tillräckliga för att bryta den grundläggande principen att inte bjuda in förtryckare. Regeringen bör i sådant fall ange inför utrikesnämnden vilka skäl som enligt regeringen talar för att som representant för ett folk bjuda in en härskare som folket självt inte kan påverka.

Dessutom finns det anledning att vara mer optimistisk än tidigare om möjligheterna att få en värld med demokrati i alla stater. Alltså ett FN där alla medlemmar följer FN-stadgan. Ännu är FN:s generalförsamling till stor del en tummelplats där företrädare för den ena förtryckarregimen värre än den andra finns med. Förbrytare från så många länder har väl aldrig tidigare varit församlade på samma ställe. Men nu är demokratin på stark frammarsch. I Sydamerika var flertalet stater diktaturer, men de senaste tre-fyra åren har dessa fallit en efter en. I Östeuropa har de senaste månaderna gjort att det nu finns betydande möjligheter att flera av dessa stater får fria val, även om de fortfarande administreras av kommunister. Också i Asien har diktaturer fallit under senare år.

Om demokratiska krafter världen över samverkar bör det framöver kunna blåsa allt kyligare mot kvarvarande förtryckare. Jag upplevde som observa-

tör vid folkomröstningen i Chile 1988 vilket oerhört demokratiskt medvetande som finns hos människor, särskilt hos de unga. Det är i grunden samma längtan efter frihet som vi sett hos de folkmassor som gick ut på gatorna i Östeuropa i slutet av 1989, eller hos studenterna på Himmelska fridens torg.

På 60-talet förekom ett förnedrande tal om att demokrati bara passar rika länder, medan människor i fattiga länder inte behöver ges yttranderätt och rösträtt utan att makten där bör ligga hos ett enda parti. Men all erfarenhet visar att makt korrumpierar, den som använder våld för att behålla makten tvingar ju i praktiken de förtryckta att också använda våld i försök att nå frihet.

Vi bör ha diplomatiska förbindelser med alla stater, för att tillvarata svenska intressen. Handel bör begränsas bara i enstaka fall, som Sydafrika. Vissa stater bör t.o.m. kunna få bistånd trots att människorna där inte i fria val får bestämma landets politik – för biståndet ska gå till människor, inte till regimen. Det enda jag föreslår är att vi inte ska ta hit härskare som bjuds på middagar där det hålls förljugna tal.

Den enkla tanken är alltså att Sverige aldrig ska håna andra folk genom att som företrädare för deras land bjuda in en person som har sin makt över dem till följd av våld och förtryck. Den nya regeln bör gälla från 1 juli 1990.

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att "statsbesök" till och från Sverige i princip endast skall omfatta demokratiska länder.

Stockholm den 23 januari 1990

Hans Lindblad (fp)

